

Nästa generation skogsägares behov av tjänster och rådgivning

---

En undersökning bland vuxna barn till dagens medlemmar i Mellanskog

The next generation forest owners and their need of
services and counseling

A survey among grown-up children to present members of Mellanskog

Erik Schönning

Arbetsrapport 380 2012

Examensarbete 30hp D

Skogligt magisterprogram/Jägmästarprogrammet öppen ingång

Handledare:

Dianne Staal Wästerlund

Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för skoglig resurshushållning

901 83 UMEÅ

www.slu.se/srh

Tfn: 090-786 81 00

ISSN 1401-1204

ISRN SLU-SRG-AR-380-SE

Nästa generation skogsägares behov av tjänster och rådgivning

---

En undersökning bland vuxna barn till dagens medlemmar i Mellanskog

The next generation forest owners and their need of
services and counseling

---

*A survey among grown-up children to present
members of Mellanskog*

Erik Schönning

Examensarbete i Skogshushållning vid institutionen för skoglig resurshushållning, 30 hp
Skogligt magisterprogram/ Jägmästarprogrammet öppen ingång
EX0628

Handledare: Dianne Staal Wästerlund, SLU, Institutionen för skoglig resurshushållning, planering
Examinator: Gun Lidestav, SLU, Institutionen för skoglig resurshushållning, resursanalys
Extern handledare: Dan Glöde, Utvecklingschef, Mellanskog, Uppsala

Förord

Detta examensarbete, omfattande 30 hp, har skrivits vid Institutionen för skoglig resurshushållning vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) i Umeå. Uppdragsgivare för studien var Mellanskog – skogsägarna i Uppsala.

Jag vill tacka min handledare vid institutionen, Dianne Staal Wästerlund, för hennes kunnande och stöd under arbetets gång. Dessutom riktar jag ett stort tack till Dan Glöde och övriga på Mellanskog som gjort examensarbetet möjligt och bidragit med värdefulla synpunkter i utformandet av undersökningen.

Till sist vill jag tacka mina studiekamrater för ert stöd och er hjälp. Ni vet vilka ni är.

Erik Schönning
Umeå, maj 2012.

Sammanfattning

Inom kort kommer mycket stora arealer skogsmark att byta ägare. En äldre generation kommer lämna över till en yngre som i högre utsträckning har jobb utanför skogssektorn och som bor längre ifrån fastigheten. För att Mellanskog ska vara en attraktiv skoglig partner även för den nya generationen och erbjuda vad de behöver är det viktigt att veta vilka förväntningar och krav de har på skogen och skogsägarföreningen. Denna undersökning vände sig till dagens äldre medlemmar (> 70 år) i Mellanskog men framförallt till deras barn.

Målet var att besvara följande frågeställningar:

- Finns det skillnader i föräldrarnas respektive barnens avsikter att behålla skogen inom familjen?
- Vilka eventuella problem ser barnen med skogsägande och vilka hinder ligger i vägen för att de ska ta över skogen?
- Vilka produkter och/eller tjänster kommer bli viktigast för framtidens skogsägare?

Drygt 700 medlemmar kontaktades och 262 lämnade ut sina barns fullständiga kontaktuppgifter. Endast 43 % av de 262 föräldrarna uppgav att ett barn sannolikt skulle ta över, 5 % trodde inte att något barn skulle ta över, övriga visste inte hur det skulle bli.

Maximalt ett barn per familj kontaktades och 200 genomförde intervjun.

Även om både föräldrarna och barnen sätter ett stort värde på att behålla skogen i familjen så verkar det vara viktigare för den äldre generationen.

Det som av barnen främst upplevs stå i vägen för ett övertagande är brist på tid.

De tjänster som erbjuds idag förefaller vara tillräckliga även i framtiden.

De tjänster som värderas högst är årlig inspektion av skogen och hjälp med generationsskiftet.

Nyckelord: Generationsskifte; skogsägarförening; skogsägande; värderingar

Summary

Within a rather short period of time, huge areas of private owned forest land will change owners in Sweden. The most common practice is that children, either one single child or several together, of the current owner take the forest estate in possession. The (grown-up) children of today's forest owners are typically living farther away from the estate and are working in the forest sector to a lesser extent than their parents. In order to make an forest owners association, e.g. Mellanskog, an attractive and competitive partner also for the next generation of forest owners, these associations may have to adjust their offers of products and services.

This survey, which is targeting older (> 70 yrs) members of Mellanskog and their children, aims to answer the following questions:

- Are there differences between the parents', respectively in the children's ambition to keep the forest within the family?
- What problems do the children associate with forest ownership and what is standing in the way for them to take over the estate?
- What products and/or services will be most important to the forest owner of the future?

Just over 700 members were contacted and 262 gave out satisfactory contact information to their children. Only 43 % of the 262 parents stated that one or more of their children are likely to take over the estate. 5 % didn't think that any of their children will take over the estate and the remaining 52 % didn't know what will happen to their estate.

A maximum of one child per family and 200 of the children answered the survey. Out of these, 156 (78 %) were interested in taking over.

Even though the parents as well as their children value keeping the forest within the family, it seems to be more important to the older generation.

Time seems to be the limiting factor and the children's greatest concern about taking over the forest estate.

The products and services provided by Mellanskog today seem to meet the requirements of the future. The highest rated services are assistance during the actual transaction of the estate to the younger generation and an annual inspection of the forests.

Keywords: intergenerational transfer; forest owner association; ownership; forest values

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
Summary	3
Bakgrund	5
Vem äger skogen?	5
Vem kommer att äga skogen?	6
Syfte och mål	7
Material och metod	8
Enkät 1	8
Enkät 2	11
Analys	12
Resultat	14
Intresse av att ta över fastigheten	15
Skäl till ointresse	17
Behålla skogen i familjen?	18
Produkter och tjänster	18
Utbildning	22
Mellanskog	23
Diskussion	24
Kritisk granskning av material och metod	24
Jämförelse med andras resultat	26
Tolkning och tillämpning	27
Slutsats	28
Referenser	29
Bilaga 1 - Utskick till medlem	31
Bilaga 2 – Frågor till medlemmar i Mellanskog	32
Bilaga 3 – Missiv till barn	33
Bilaga 4 – Frågor till barn	34

Bakgrund

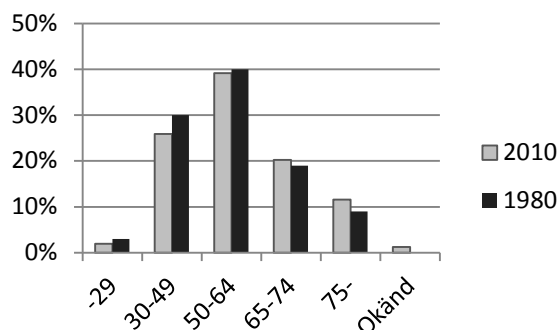
Vem äger skogen?

Vid 1900-talets början ägde staten och olika aktiebolag vardera ca 25 % av skogsmarken medan privata ägare (i meningen privata småskogsbrukare) ca 50 % (Törnqvist 1995). På grund av 1906-års bolagsförbudslag som förhindrar aktiebolag att köpa skogsmark från privata skogsägare ser fördelningen ungefär lika ut idag (Törnqvist 1995, Anon 2010a). Även om fastighetsstrukturen inte har förändrats mer än marginellt de senaste 100 åren så har ägarstrukturen förändrats desto mer. Antalet skogsägare har sedan 1970-talet ökat med en tredjedel (Lidestav & Nordfjell 2002, Anon 2010a) samtidigt som antalet brukningsenheter (ägda av fysiska personer) stadigt sjunker (Anon 1975, Anon 1994, Anon 2010a). Alltså ökar samägandet (Lidestav & Nordfjell 2002).

Under senare decennier har också andelen utboägda brukningsenheter (brukningsenheter med minst en ägare boende i en annan kommun än var brukningsenheten är belägen) ökat. År 1992 var andelen 22 % och 2009 hade denna siffra stigit till 41 % (Flyckt 2007, Anon 2010b). Denna statistik är behäftad med vissa problem, såsom varierande kommunstorlek beroende var i landet brukningsenheten är belägen (Flyckt 2007).

Andelen kvinnor som äger skog ökade kraftigt från mitten på 1970-talet (20 %) till mitten på 1990-talet (37 %) (Lidestav et al. 2002). Sedan dess har utvecklingen gått långsammare och 2009 var 38 % av skogsägarna kvinnor (Anon 2010b).

I figur 1 visas andelen skogsägarna år 1980 och 2010 indelade i ålderskategorier. En viss ökning i de äldre kategorierna kan anas (Törnqvist 1995, Anon 2010a).

Figur 1. Skogsägarnas ålder 1980 och 2010 (Törnqvist 1995 & Anon 2010a).

Figure 1. Forest owners' age in 1980 and 2010 (Törnqvist 1995 & Anon 2010a).

Vem kommer att äga skogen?

Hur jordbruksmark och skog överförs från en generation till nästa är olika i olika kulturer. Generellt kan man säga att det i utpräglade jordbrukskulturer, som Sverige intill alldeles nyligen var, tar den äldste sonen vanligen över allt. I södra Europa, där försörjningsbasen varit mer varierad, har det istället varit vanligare att fast egendom fördelas jämnt mellan arvingarna. Förklaringen till det förra fenomenet förklaras vanligen av att det i jordbrukarkulturen är viktigt att gården ska kunna försörja en familj. En delning av fastigheten skulle på bara någon generation göra det svårt eller t.o.m. omöjligt att försörja ägarna om de inte hittar en kompletterande, extern sysselsättning. Eftersom en större brukningsenhet också kan producera ett beskattningsbart överskott har staten gärna sett att denna ordning bevarats (Lidestav & Nordfjell 2005).

Andelen som har sin huvudsakliga försörjning från jordbruket har i Sverige minskat från 11 % på 1960-talet till 2 % 1991. Färre än tidigare är alltså beroende av inkomster från fastigheten och det är inte längre nödvändigt att en person äger hela fastigheten (Törnkvist 1995). Under senare decennier har också en förändring överlåtelsemönstret skett till ett mer jämlikt av sydeuropeisk modell (Lidestav & Nordfjell 2005).

I den årliga undersökningen Skogsbarometern från 2010 (Anon 2010b) svarar 17 % av de tillfrågade skogsägarna att de planerar att överlåta sin skog till någon annan inom de närmsta fem åren. Av dessa uppger 75 % att de tänker låta någon i familjen eller släkten ta över medan 25 % tänker sälja på den öppna marknaden. Samtidigt uppger 85 % av skogsägarna att de förvärvat sin fastighet från någon släkting (Anon 2010b). Enligt Lidestav och Nordfjell (2002) har 14 % av det totala antalet skogsägarna förvärvat sin fastighet på den öppna marknaden. 60 % av skogsägarna säger att de vill att ett eller flera av barnen ska ta över medan 25 % är osäkra på vad de ska göra med fastigheten. Denna undersökning visade också att 84 % av skogsägarna har barn (Lidestav & Nordfjell 2002). Detta antyder att fler fastigheter än tidigare kommer att säljas på den öppna marknaden, något som också Skogsbarometern – 2010 förutser (Anon 2010b).

Den vanligaste anledningen till en försäljning av fastigheten är enligt Skogsbarometern skogsägarens ålder i kombination med att ingen lämplig person finns som vill ta över (Anon 2010b). I Malmkvist (2010) undersöktes vilka attityder barn till medlemmar i en skogsägarförening har till skogsägande. Knappt 23 % uppgav att de inte hade några ambitioner att ta över föräldrarnas skog. De vanligaste anledningarna som angavs var att någon annan var bättre lämpad att ta över och sköta skogen, att det skulle ta för mycket tid och/eller att de är bosatta för långt ifrån fastigheten. Kvinnor var signifikant mindre intresserade av att ta över och verkade vara mer öppna för att äga tillsammans med någon annan om de ville ta över, än männen (Malmkvist 2010).

Syfte och mål

Problembeskrivning

Med tanke på de förändringar av skogsägarkåren som har skett och fortfarande sker idag är det möjligt att kraven och förväntningarna på skogsbrukets aktörer i allmänhet och skogsägarföreningarna i synnerhet, förändras. Nya överlåtelsemönster ger en ny ägarstruktur och eventuellt också nya kategorier skogsägare. Med andra ekonomiska och sociala förutsättningar kommer kanske de nya skogsägarna att behöva andra tjänster för att kunna utnyttja fastigheten som de vill. Detta gäller inte bara de traditionella skogliga tjänsterna utan kanske också bredare helhetslösningar för fastighetsskötseln. För att kunna anpassa organisationen och dess erbjudanden är det nödvändigt att känna till vad som förväntas av denna. Eftersom överlåtelser fortfarande i huvudsak sker inom familjen gjordes undersökningen bland vuxna barn till dagens medlemmar i Mellanskog.

Syfte

Syftet med undersökningen var att ge Mellanskog ett underlag för att utveckla sina produkter och tjänster efter nästa generation skogsägare och deras efterfrågan.

Undersökningen försökte besvara dessa frågor:

- Finns det skillnader i föräldrarnas respektive barnens avsikter att behålla skogen inom familjen?
- Vilka eventuella problem ser barnen med skogsägande och vilka hinder ligger i vägen för att barnet ska ta över skogen?
- Vilka produkter och/eller tjänster kommer bli viktigast för framtidens skogsägare?

Material och metod

Enkät 1

Undersökningen vände sig huvudsakligen till nästa generation skogsägare. Det är mer sannolikt att barn till skogsägare en dag själva blir skogsägare jämfört med ett tvärsnitt av befolkningen. Dessa barn kommer alltså sannolikt att utgöra nästa generation skogsägare (Anon 2010b & Lidestav & Nordfjell 2002). Det finns inget register över barn till skogsägare. För att kunna nå barnen måste först ett sådant register upprättas genom att kontakta föräldrarna och be om kontaktuppgifter till deras vuxna barn. I detta arbete har Mellanskogs medlemsregister använts för detta syfte. Medlemmarna kontaktades och ombads lämna kontaktuppgifter till samtliga barn och fick samtidigt svara på några frågor om ett eventuellt generationsskifte och intentioner med fastigheten. Vi ville utföra undersökningen på ett urval där sannolikheten är stor för ett generationsskifte inom de närmaste tio åren, och valde därför medlemmar som är äldre än 70 år. I dessa familjer har förhoppningsvis både föräldrarna och barnen en uppfattning om var de står i generationsskiftesfrågan.

Enligt önskemål från Mellanskog har medlemmar som äger fastigheter mindre än 20 ha respektive större än 500 ha plockas bort ur urvalsgruppen. Ägare till så små, respektive så stora fastigheter antas ha andra preferenser och önskemål rörande sin fastighet och dessa bedöms enligt uppdragsgivaren vara mindre intressanta för denna studie.

Eftersom undersökningen genomfördes med telefonintervjuer krävdes det att ett telefonnummer var kopplat till respektive medlem. När de utan telefonnummer rensats bort återstod 2813 medlemmar av vilka ett slumpmässigt urval om 760 plockades ut. Efter en rensning av dödsbon fanns 709 namn kvar och dessa utgjorde den slutliga urvalsgruppen för medlemmarna. Till dessa skickades ett brev ut som upplyste dem om att de inom kort skulle kontaktas av en telemarketingfirma och att de skulle bli ombuds att ge ut kontaktuppgifter till sina vuxna barn samt svara på några frågor. De informerades också om syftet med undersökningen och gavs möjlighet att ställa frågor via e-post eller telefon om de så önskade. Hela brevet kan ses i bilaga 1. Ett tiotal personer hörde av sig och bad att inte bli uppringda och några ställde frågor om studiens upplägg.

Enkäten till medlemmarna finns i bilaga 2. Medlemmarna ombads bland annat att ange om och i så fall vilket eller vilka av barnen som sannolikt kommer att ta över skogen. Barnen klassificerades sedan efter denna bedömning i fyra klasser (kallas från och med nu barnklasser):

1. Barn som sannolikt kommer ta över, ensam eller tillsammans med syskon
2. Barn som inte kommer ta över skog men vars syskon troligen kommer göra det (baserat på om ett annat syskon angivits som trolig övertagare men ej detta barn)
3. Barn som sannolikt inte kommer ta över någon skog och vars syskon inte heller kommer ta över skog.
4. Barn vars intresse att ta över skog är oklart

Några dagar efter att brevet skickats ut började telemarketingfirman ringa till medlemmarna för att samla in uppgifterna. Detta skedde under december 2011. Totalt lämnade 266 medlemmar svar med kontaktuppgifter till 532 barn. Kontaktuppgifterna till 17 av de totalt 532 barnen var uppenbart felaktiga och/eller ofullständiga. Dessa ströks därför ur registret. Detta ledde till att fyra familjer ströks ur undersökningen eftersom inget barn med tillfredställande kontaktuppgifter fanns kvar. Kvar var alltså 262 familjer med totalt 515 barn.

På grund av en kommunikationsmiss med telemarketingfirman föll informationen om vilken medlem som lämnat vilka kontaktuppgifter bort. Detta innebär att uppgifterna från Mellanskogs medlemsregister om fastighetsstorlek och var fastigheten finns inte kan kopplas till barnen. Alla svar som medlemmen gav om hur viktigt det var att hålla fastigheten inom familjen, kontaktuppgifter till barn osv. kan på motsvarande sätt inte kopplas till vem som lämnat svaren. Däremot fanns uppgifter om huruvida en medlem lämnat svar, om den ej ville delta osv. Denna fördelning kan ses i Tabell 1.

Tabell 1. Svarsfrekvens bland medlemmar

Table 1. Response rate among members

Kategori	Antal	%
Medlemmar som lämnade svar & kontaktuppg.	266	38
Medlemmar som ej ville delta	198	28
Medlemmar som inte längre äger skog	61	9
Medlemmar som ej har barn	55	8
Medlemmar som gick att nå	51	7
Felaktiga nummer	29	4
Övrigt (avlidna, sjuka mm.)	15	2
Felaktigt klassificerade	34	4
Totalt	709	100

En felaktig klassificering av telemarketingfirman gjorde att 34 föräldrar, som inte lämnat svar, felaktigt markerades som att de hade lämnat svar. På grund av ovan nämnda problem med kopplingen mellan medlem och svar gick det inte att rätta till detta fel. Nedanstående bortfallsanalys är alltså gjord med 300 svar medan det verkliga antalet svar alltså ska vara 266 vilket ger en verklig svarsfrekvens på 38 %.

I tabell 2 visas hur barnen fördelades i de olika barnklasserna.

Tabell 2. Barnens fördelning i barnklasser, totalt och per kön.

Tabell 2. *The children's distribution according to children-class, in total and by gender.*

Barnklass	1	2	3	4
Män	106 (37,4 %)	18 (6,4 %)	20 (7,1 %)	138 (49,1 %)
Kvinnor	61 (26 %)	25 (11 %)	13 (5%)	134 (58 %)
Totalt	167 (32 %)	43 (8 %)	33 (6%)	272 (53 %)

Det finns inga statistiskt säkra skillnader mellan fördelningen av män och kvinnor i de fyra barnklasserna ($p=0,1754$).

Bortfallsanalys - medlemmar

För att se om gruppen som svarat skiljer sig från de som inte svarat genomfördes en bortfallsanalys. Respondenterna jämfördes med avseende på kön, var fastigheten är belägen och fastighetsstorlek. Resultaten kan ses i Tabell 3, Tabell 4 och Tabell 5.

Tabell 3. Bortfallsanalys med avseende på kön

Table 3. *Drop-out rate based on gender*

	Kvinnor	Män	Totalt
Lämnade svar	94 (48 %)	206 (40 %)	300 (42 %)
Ej svar	103 (52 %)	303 (60 %)	409 (58 %)

Tabell 4. Bortfallsanalys med avseende på fastighetens belägenhet

Table 4. *Drop-out rate based on where the estate is situated.*

	Gävleborg- Härjedalen	Dalarna	Mälardalen- Gotland	Bergslagen	Totalt
Lämnade svar	81 (43 %)	78 (41 %)	65 (43 %)	76 (43 %)	300 (42 %)
Ej svar	107 (57 %)	114 (59 %)	86 (57 %)	99 (57 %)	409 (58 %)

Tabell 5. Bortfallsanalys med avseende på fastighetsstorlek

Table 5. *Drop-out rate based on estate size*

	20-49 ha	50-149 ha	> 149 ha	Totalt
Lämnade svar	143 (41 %)	128 (45 %)	29 (41 %)	300 (42 %)
Ej svar	209 (59 %)	155 (55 %)	42 (59 %)	409 (58 %)

Bortfallsanalysen visade vid Chi²-test ingen signifikant skillnad i fördelningen mellan hur de olika grupperna svarat. För jämförelsen mellan kvinnor och män var $p=0,3820$, för fastighetens belägenhet var $p=1,0000$ och för fastighetsstorlek var $p=0,9177$.

Enkät 2

Också detta steg genomfördes som telefonintervju. Till de 515 barnen skickades ett brev där de upplystes om att de fanns i ett tillfälligt register efter kontakt med deras föräldrar och hur de skulle gå tillväga för att strykas ur registret, allt i enlighet med personuppgiftslagen (PUL). I brevet informerades också om att de inom kort kunde komma att kontaktas av ett telemarketingföretag för att svara på en telefonenkät. Mellanskogs organisation och ändamål presenterades kort och syftet med undersökningen förklarades. Brevet skickades ut i början av januari 2012, brevet kan läsas i sin helhet i bilaga 3.

Fyra arbetsdagar efter att brevet skickades ut började telemarketingföretaget ringa barnen och genomföra intervjuerna. Maximalt ett barn per familj har deltagit i studien. Om ett eller flera syskon utpekats som sannolika övertagare (barnklass 1) blev ett av dessa kontaktade, eventuella ytterligare syskon som inte bedöms vara sannolika övertagare (barnklass 2) kontaktades inte. I de familjer där kontaktuppgifter till mer än ett barn lämnats och inget eller mer än ett barn utpekats som sannolik övertagare lottades vilket barn som skulle kontaktas först. Om det första syskonet inte gick att nå på de första fem kontaktförsöken kontaktades nästa osv. tills något syskon hade svarat. Om det första barnet som svarade ej ville delta i studien kontaktades inte övriga syskon.

Svarsfrekvensen för barnen finns i Tabell 6 nedan.

Tabell 6. Svarsfrekvens bland barn

Table 6. *Response rate among children*

Kategori	Antal	%
Barn som lämnade svar	200	76
Barn som ej ville delta	15	6
Barn som ej gick att nå	47	18
Totalt	262	100

Bortfallsanalys barn

På grund av ovan nämnda problem med kopplingen mellan föräldrarnas och barnens information kan inte en bortfallsanalys för barnen göras med samma kriterier som gjordes för föräldrarna. En bortfallsanalys har i stället gjorts med den tillgängliga informationen. Tabell 7 och Tabell 8 visar resultaten.

Tabell 7. Bortfallsanalys, barn, med avseende på om förälder är åbo eller utbo

Table 7. Drop-out rate, children, based on if the parent are living in the same municipality as where the estate is situated (åbo) or not (utbo)

	Åbo	Utbo	Totalt
Lämnade svar	162 (79 %)	38 (64 %)	200 (76 %)
Ej Svar	42 (21 %)	20 (36 %)	62 (24 %)

Tabell 8. Bortfallsanalys, barn, med avseende på medelvärdet av hur viktigt föräldrarna tycker det är att behålla fastigheten i familjen

Table 8. Drop-out rate based on the average value of how important the parents think it is to keep the estate in the family

	De som svarat	De som ej svarat	Samtliga
Median	4	4	4
Typvärde	4	4	4

Ingen skillnad i fördelningen av förälder som är åbo respektive utbo kunde påvisas mellan de barn som lämnat svar respektive de som ej lämnat svar ($p=0,18$). Föräldrarna till de som svarade och de som inte svarade verkar också tycka att det är lika viktigt att hålla skogen i familjen, således finns inget som tyder på ett systematiskt bortfall.

Enkäten

Om barnet hade ambitioner att någon gång ta över hela eller delar av föräldrarnas fastighet använde vi en enkät med maximalt 22 frågor, i annat fall bestod enkäten av maximalt tolv frågor. Frågorna var huvudsakligen av flervalskaraktär med fasta alternativ. På ett antal frågor bads barnen att gradera ett påstående eller nyttigheten med en tjänst mellan 1 och 4, där 1 var lite/oviktigt och 4 mycket/viktigt. Enkäten i sin helhet finns i bilaga 4. En fråga (nr. 20, se bilaga 4) hämtades i stora delar från Malmkvist (2010) för att kunna jämföra anledningar till att ett barn inte vill ta över fastigheten.

I största möjliga mån undveks att ge ett svarsalternativ av typen ”vet ej” för att få respondenten att ta ställning. I vissa fall valde respondenten ändå att svara ”vet ej” (eller motsvarande) och detta noterades i så fall i ett kommentarsfält och har sedan i resultaten redovisats som ett ”vet ej” svar.

Enkäten provades mot en försöksgrupp på fem personer för att säkerställa att frågorna var tydliga och uppfattades på rätt sätt.

Analys

För att analysera insamlad data har aritmetiska medelvärden och standardavvikelser beräknats för kontinuerliga data (avstånd, ålder mm.). För kategoriska data kan man inte tala om medelvärden eller standardavvikelser och istället har median- och typvärden beräknats. För att testa skillnader i data har tre olika test använts beroende på typ av data, se nedan. För samtliga metoder har en signifikansnivå på $p \leq 0,05$ tillämpats.

Chi²-test

Med ett Chi²-test jämförs om det finns en statistisk skillnad mellan observerade och förväntade frekvenser (Samuels & Witmer 2003). Nollhypotesen var att ingen skillnad fanns mellan frekvenserna ($H_0: \mu_1 = \mu_2$) och alternativhypotesen att det fanns en skillnad ($H_A: \mu_1 \neq \mu_2$).

Mann-Whitney test

Kallas också Wilcoxon-Mann-Whitney test och kan användas även om populationen inte är normalfördelad. Har använts för att testa om något av två oberoende stickprov är större än det andra (Samuels & Witmer 2003). Denna metod har använts för att testa exempelvis om det finns någon skillnad mellan hur män och kvinnor värderar *saknar kunskap* som skäl till att de inte vill ta över skogen. Det beräknade p-värdet visas i Tabell 11 och Tabell 13 i raden kallad *sign*. Nollhypotesen var att stickprov 1 (S_1) var lika med stickprov 2 (S_2) ($H_0: S_1 = S_2$) och alternativhypotesen att S_1 inte är lika med S_2 ($H_A: S_1 \neq S_2$).

Spearman's rank correlation coefficient

För att testa korrelationen mellan hur föräldrarna och barnen värderar att hålla skogen inom familjen har en Spearman's rank correlation coefficient (kallas hädanefter "Spearman-koefficient" eller "koefficienten") räknats fram. Denna kan variera mellan -1 och 1 och säger något om hur två kopplade datamängder korrelerar. Om koefficienten är 1 är den ena datamängden en perfekt positiv funktion av den andra respektive en perfekt negativ funktion om koefficienten är -1. Om koefficienten är 0 finns det inget som tyder på ett samband mellan datamängderna. För att avgöra om den framräknade koefficienten är signifikant skild från 0 gjordes ett z-test där z beräknades enligt formeln:

$$z = \sqrt{\frac{n-3}{1,06}} * F(r) \text{ där } n \text{ är antalet observationer och } F(r) \text{ beräknas enligt:}$$

$$F(r) = \frac{1}{2} \ln \frac{(1+r)}{(1-r)} \text{ där } r \text{ är Spearman-koefficienten. (Fieller et al. 1957)}$$

Resultat

262 medlemmar lämnade tillräckliga svar och kontaktuppgifter till sina barn. Av dessa barn svarade i sin tur 200 på enkäten. Av de 200 föräldrarna bodde 162 (81 %) i samma kommun som åtminstone en av de skogsfastigheter de ägde.

I 81 fall (40,5 %) uppgav föräldern att ett eller flera barn sannolikt skulle ta över fastigheten en dag. I 12 fall (6 %) trodde inte föräldern att något barn skulle ta över alls och i 135 fall (53,5 %) visste inte föräldern hur det skulle bli.

Tabell 9 visar fördelningen för hur föräldrarna äger sin skog.

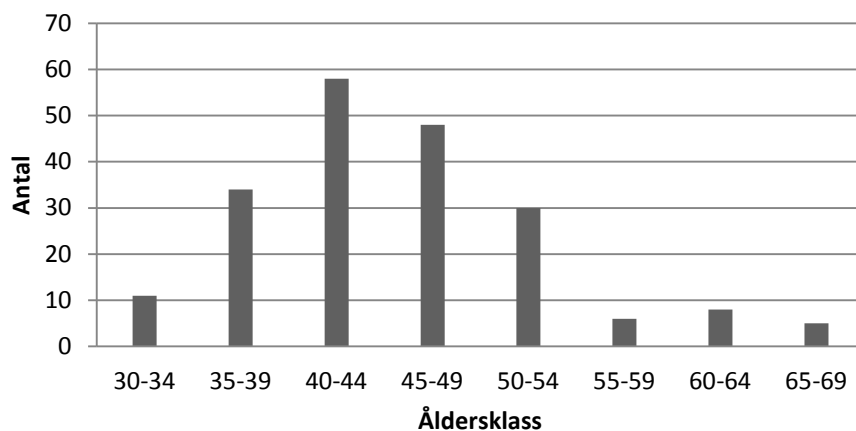
Tabell 9. Ägarstruktur, föräldrar

Table 9. How the parents own their forest

	Antal	Andel (%)
Ensam	107	53,5
Med partner	49	24,5
Med barn	23	11,5
Annan (oftast syskon)	20	10
Svar saknas	1	0,5
Totalt	200	100

Totalt samlades uppgifter om 515 barn in. Av dessa var 282 män (54,76 %) och 233 (45,24 %) kvinnor. Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik visar att det 2011 fanns cirka 4,9 miljoner människor i Sverige mellan 30 och 70 år. Av dessa var 49,53 % kvinnor och 50,47 % var män (Anon 2012). Chi²-test visar att skillnaden i könsfördelning är statistiskt signifikant ($p=0,02$).

Av de 200 barn som svarade på enkäten var 77 kvinnor (39 %) och 123 män (61 %). 57 av dessa (29 %) ägde redan en fastighet varav 26 stycken (46 %) bodde på denna fastighet. Barnen var i medeltal 46 år gamla, åldersfördelningen visas i figur 2.

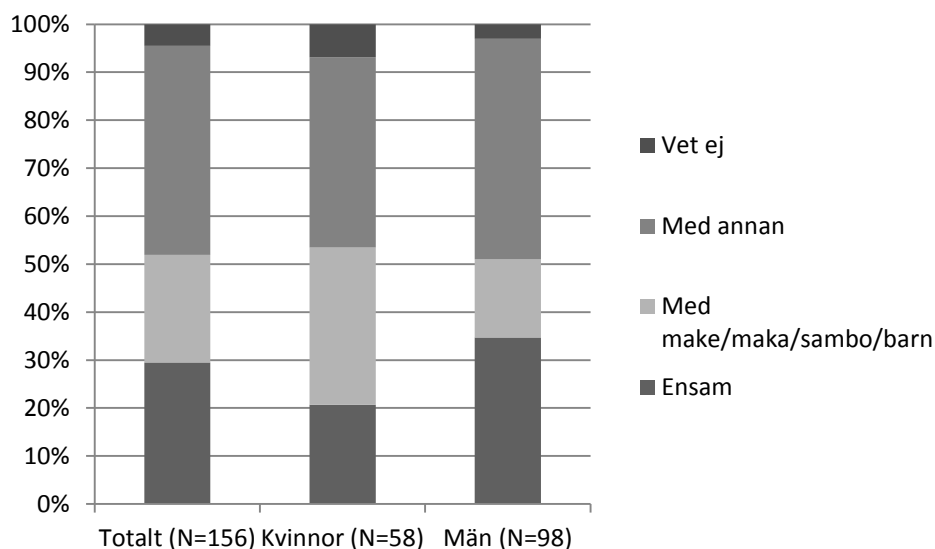
Figur 2. Barnens åldersfördelning.

Figure 2. Distribution of children's age.

I medeltal bodde barnen cirka 13 mil från sin förälders fastighet och medianavståndet var 4 mil.

Intresse av att ta över fastigheten

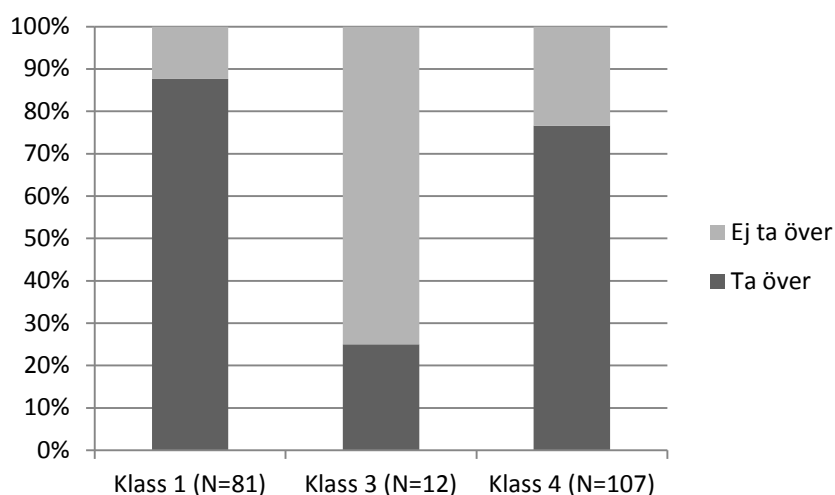
156 barn eller 78 % uppgav att de ensamma eller tillsammans med någon annan har ambitionen att ta över sin förälders fastighet. 75 % av kvinnorna respektive 80 % av männen hade ambitionen att ta över, det är inte en statistiskt säkerställd skillnad ($p=0,91$). Det finns inte heller någon säkerställd skillnad huruvida män är mer eller mindre benägna att ta över tillsammans med någon annan än vad kvinnorna var ($p=0,40$). Hela fördelningen och fördelning för respektive kön kan ses i figur 3.

Figur 3. Fördelning av om barnen har ambitionen att överta skogen ensam eller tillsammans med någon annan och skillnaden mellan könen, ”annan” är i huvudsak ett syskon.

Figure 3. Distribution of whether children have the ambition to take over the forest alone or together with someone else and differences between sexes, “annan” is in most cases a sibling.

Barnens fördelning i de olika klasser som de delats in i av föräldrarna (se rubrik ”Metod” och underrubrik ”Steg 1”) var 81 barn i klass 1, 12 barn i klass 3 och 107 barn i klass 4 (se även Tabell 2). Fördelningen för vilja att överta skogen i respektive klass visas i figur 6. Eftersom inga barn som hade syskon som var sannolik övertagare finns inte barnklass 2 representerad här.

Figur 4. Skillnader i vilja att ta över skogen mellan barnklasser.

Figure 4. Differences between children classes in ambition to take over the forest.

Skillnaden i övertagandevilja mellan klass ett och klass fyra är inte statistiskt signifikant ($p=0,30$). Skillnaden mellan klass 1 och 3 är signifikant ($p=0,00$). Inte heller om föräldern är åbo eller utbo visar skillnader i barnens vilja att ta över ($p=0,95$).

De som hjälper till på fastigheten är mer sannolika övertagare av densamma ($p=0,01$), av de som hjälper till regelbundet ville 96 % ta över, av de som hjälper till ibland ville 77 % ta över och av de som inte hjälper till ville 68 % ta över.

Barnen uppskattade (på en skala mellan 1 och 4 där 1 var lite och 4 mycket) sina praktiska skogsfärdigheter och teoretiska skogskunskaper (att ha kunskaper om vad som ska göras när, skatter och deklaration mm.). Svarens fördelning visas i Tabell 10.

Tabell 10. De övertagande barnens bedömning av sin färdighets- och kunskapsnivå

Table 10. The children interested in taking over's assessment of their level of practical forest know-how and theoretical knowledge

N=156	1	2	3	4
Praktiska skogsfärdigheter	55 (35 %)	42 (27 %)	44 (28 %)	15 (10 %)
Teoretiska skogskunskaper	54 (35 %)	66 (42 %)	29 (19 %)	7 (4 %)

Skäl till ointresse

Tabell 11. Barnens anledningar till att de inte vill ta över fastigheten (median- och typvärden av svar mellan 1 och 4 där 1 var oviktigt och 4 mycket viktigt)

Table 11. The children's reasons for not being interested in taking over the estate (median and mode of answers between 1 and 4, when 1 is unimportant and 4 is very important)

		Skäl till ointresse					
		Det skulle kräva för mycket tid	Saknar kunskap	Någon annan är bättre lämpad att ta över fgh. än jag	Saknar intresse	Är bosatt för långt från fgh.	Mina föräldrar vill annat
Totala materialet N=41	Median	4	2	2	2	1	1
	Typvärde	4	4	1	1	1	1
	Antal vet ej	3	0	0	0	0	0
Kvinnor N=19	Sign.	0,4464	0,0015	0,2003	0,3270	0,3228	0,5761
	Median	3	4	3	3	1	1
	Typvärde	4	4	4	1	1	1
	Antal vet ej	1	0	0	0	0	0
Män N=22	Median	4	1,5	2	2	1	1
	Typvärde	4	1	1	1	1	1
	Antal vet ej	2	0	1	0	0	0
Om <10 h år ⁻¹ Ja N=23	Sign.	0,2322	0,4587	0,3007	0,0824	0,0814	1,0000
	Median	4	2	3	2	1	1
	Typvärde	4	4	3	1	1	1
	Antal vet ej	2	0	0	0	0	0
Nej N=18	Median	3	2	1	3	1	1
	Typvärde	4	1	1	4	1	1
	Antal vet ej	1	0	1	0	0	0

Tabell 11 visar hur viktiga sex givna skäl var till att barnen inte var intresserade att ta över föräldrarnas fastighet. Av de 44 barn som inte var intresserade lämnade 41 svar. När materialet har delats upp har grupperna testats för att se om det finns någon statistisk skillnad i deras svar. Även om median- och typvärdena är samma för grupperna kan det finnas en signifikant skillnad mellan grupperna.

Testet visade att "saknar kunskap" var en viktigare faktor för att kvinnor inte ville ta över jämfört med män ($p=0,00$). I övrigt kunde inte några signifikanta skillnader hittas.

De barn som svarat att de inte var intresserade att ta över fastigheten fick frågan om de skulle ändra inställning om de behövde lägga ner maximalt 10 timmar per år på att sköta och administrera skogen. Av de 44 barn som inte var intresserade att ta över svarade 24 stycken ja (55 %), 17 nej (39 %) och tre vet ej (7 %).

Barnen gavs också möjlighet att lägga till egna anledningar till varför de inte vill överta. Nedan visas samtliga kommentarer:

”För dyrt att köpa ut syskon”

”Det kostar för mycket”

”Har inte de fysiska förutsättningarna”

”Inte fysiskt kapabel”

”Det är bättre att den yngre generationen tar över”

Behålla skogen i familjen?

Både föräldrarna och barnen fick frågan ”Hur viktigt är det för dig att skogen stannar i familjen?”, svaret angavs på en skala mellan 1 (oviktigt) och 4 (mycket viktigt). Åtta av föräldrarna hade inte svarat och både de åtta föräldrarna och deras barn ströks ur analysen. De 192 kvarvarande föräldrarnas svar hade ett typvärde på 4 och ett medianvärde på 4. Barnen hade ett typvärde på 4 och ett medianvärde på 3.

Spearman-korrelationen mellan dataseten var 0,229 med $p = 0,00$. Det finns alltså ett positivt samband mellan föräldrarnas och barnens vilja att hålla skogen i familjen. Hela fördelningen mellan hur föräldrarna och barnen svarade kan ses i Tabell 12.

Tabell 12. Svartsfördelning för hur viktigt det är att behålla skogen i familjen för föräldrar respektive barn (Skala mellan 1 (oviktigt) och 4 (mycket viktigt))

Table 12. Answer distribution for how important it is to keep the forest within the family (scale 1 (unimportant) to 4 (very important)).

	1	2	3	4
Föräldrar	6 (3 %)	21 (11 %)	44 (23 %)	121 (63 %)
Barn	13 (7 %)	32 (16 %)	61 (31 %)	94 (47 %)

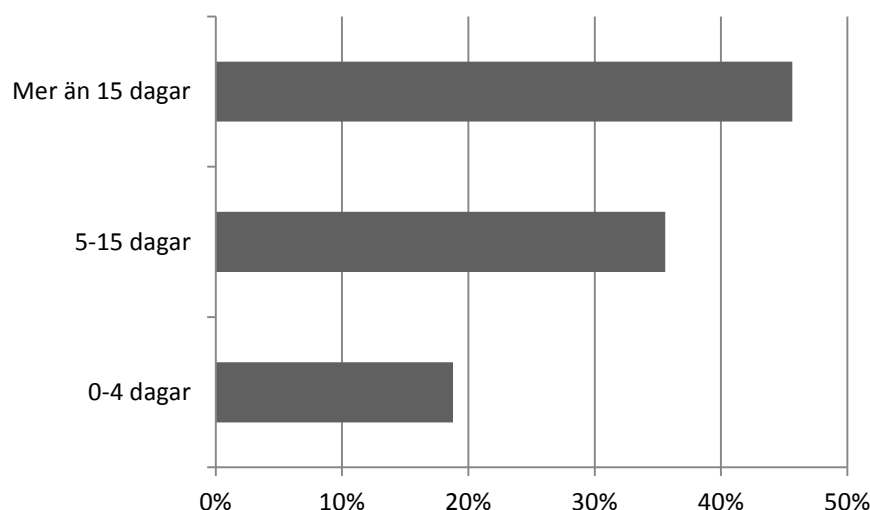
37 barn (19 %) tyckte det var viktigare att behålla skogen i familjen än vad sin förälder gjorde medan 70 föräldrar (36 %) värderade det högre än sitt barn. I 32 fall (av 70) handlade det om skillnader större än ett där värderingarna mellan föräldern och barnet skiljer mycket.

Produkter och tjänster

Av de 156 barn som ville överta bodde 61 (40 %) mer än 10 mil från föräldrarnas fastighet. 17 av de 61 barnen planerade att flytta närmare fastigheten vid ett övertagande.

På frågan om de brukade hjälpa till med skötsel och underhåll av fastigheten svarade 52 barn (26 %) att de gör det regelbundet, 86 barn (43 %) att det sker ibland och 62 barn (31 %) att de inte gör det. Det var betydligt vanligare att män hjälpte till regelbundet än vad kvinnor gjorde (33 % jämfört med 14 %) och omvänt vad det gällde att inte hjälpa till alls (45 % av kvinnorna och 22 % av männen).

Figur 5 visar hur mycket tid barnen uppskattar att de kommer tillbringa att sköta sin framtida skogsfastighet.

Figur 5. Hur mycket tid barnen uppskattar att de kommer lägga på att bruka sin skog (N=149).

Figure 5. How much time the children estimate they will spend on managing their forest (N=149).

Tabell 13 visar hur barnen värderade nyttan av sex tjänster. Dessutom visar tabellen skillnader mellan hur barn som kommer bo permanent på fastigheten och inte, värderar tjänsterna. Vidare visas skillnaden mellan hur män och kvinnor värderar tjänsterna samt mellan hur barn bosatta närmare respektive längre bort än tio mil från fastigheten värderar tjänsterna. När materialet har delats upp har grupperna jämförts för att se om det finns någon statistisk skillnad i deras svar. Även om median- och typvärdena är samma för grupperna kan det finnas en skillnad mellan grupperna. I de fyra fall där en signifikant skillnad mellan två grupper kunde påvisas visas hela svarsfördelningen i Tabell 14.

Tabell 13. De övertagande barnens nytta av tjänster (median och typvärden av svar mellan 1 och 4 där 1 är liten nytta och 4 stor nytta av respektive tjänst). De svarsalternativ då en signifikant skillnad hittats, har markerats med fet stil. Två respondenter valde att inte besvara frågan.

Table 13. How children interested in taking over their parents estate value six services (median and mode of answers between 1 and 4 where 1 is low and 4 is high). The answers when a significant difference was found are in bold writing. Two children choose not answer this question.

		Tjänster					
		Hjälp med generationsskiftet	Årlig inspektion av skogen	Hjälp med att formulera arrendeavtal	Snöskottning	Leverans av brännved för uppvärmning av hus	Tillsyn av byggnader
Totala materialet N= 154	Median	3	3	2	1	1	1
	Typvärde	4	3	1	1	1	1
	Antal vet ej	2	2	1	1	1	1
Jag/släkting bo permanent N= 63	Sign	0,750	0,0188	0,7533	0,3367	0,9677	0,7138
	Median	3	2	2	1	1	1
	Typvärde	4	2	1	1	1	1
	Antal vet ej	1	1	1	1	1	1
Ej bo permanent N= 91	Median	3	3	2	1	1	1
	Typvärde	3	3	1	1	1	1
	Antal vet ej	1	1	0	0	0	0
Män N= 97	Sign	0,2460	0,0702	0,0208	0,1525	0,0247	0,5722
	Median	3	2	2	1	1	1
	Typvärde	4	2	1	1	1	1
	Antal vet ej	0	1	0	0	0	0
Kvinnor N= 57	Median	3	3	2	1	1	1
	Typvärde	4	3	1	1	1	1
	Antal vet ej	2	1	1	1	1	1
Avstånd < 10 mil N= 93	Sign	0,8991	0,0042	0,3304	0,1741	0,5400	0,6667
	Median	3	2	2	1	1	1
	Typvärde	3	2	1	1	1	1
	Antal vet ej	0	1	0	0	0	0
> 10 mil N= 61	Median	3	3	2	1	1	1
	Typvärde	4	3	1	1	1	1
	Antal vet ej	2	1	1	1	1	1

Tabell 14. Svarsfördelning för de tjänster där två jämförda grupper svarade signifikant olika

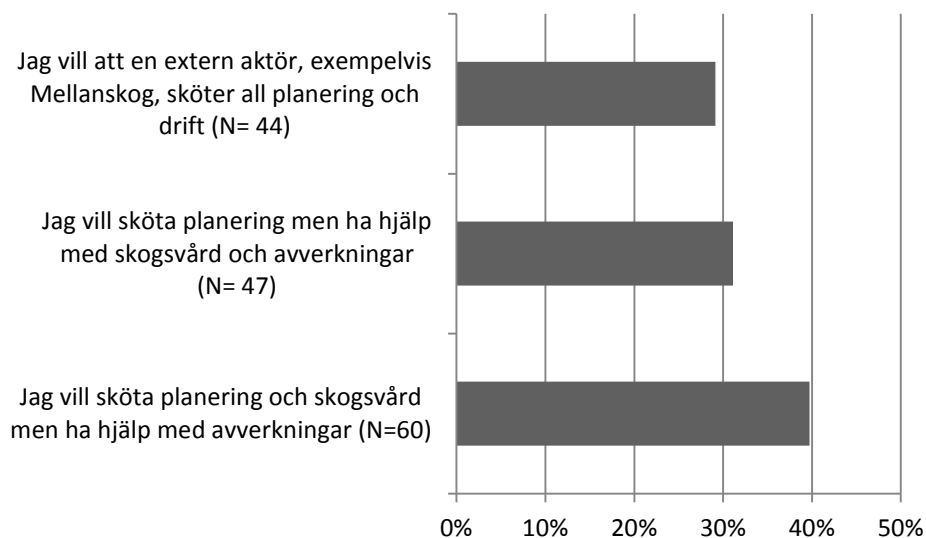
Table 14. Answer distribution for services where two compared groups gave significantly different answers

Tjänst	Jämförda grupper / Svar	1	2	3	4
Årlig inspektion av skogen	Bo permanent N=63	29 %	30 %	25 %	16 %
	Ej bo permanent N=91	13 %	27 %	36 %	24 %
Årlig inspektion av skogen	< 10 mil N= 93	27 %	30 %	23 %	20 %
	> 10 mil N= 61	8 %	25 %	44 %	23 %
Formulera arrendeavtal	Kvinnor N=57	32 %	26 %	14 %	28 %
	Män N=97	45 %	22 %	28 %	5 %
Brännved	Kvinnor N=57	72 %	16 %	9 %	4 %
	Män N=97	87 %	7 %	4 %	2 %

Barn som inte tänkt bo permanent på fastigheten värderade tjänsten *årlig inspektion av skogen* högre jämfört med barn som tänkt att de själva eller en släkting ska bo på fastigheten ($p=0,02$). Barn som idag bor mer än 10 mil från föräldrarnas fastighet värderade samma tjänst högre än vad barn som bor närmare än 10 mil gör ($p=0,19$).

Kvinnor värderar *hjälp att formulera arrendeavtal* och *leverans av brännved för uppvärmning av hus* högre än vad männen gör ($p=0,02$ respektive $p=0,02$).

Barnen fick välja det av tre alternativ som bäst motsvarade hur de tänkt sköta sin skog efter att de tagit över. Hur svaren fördelades visas i figur 6 nedan.

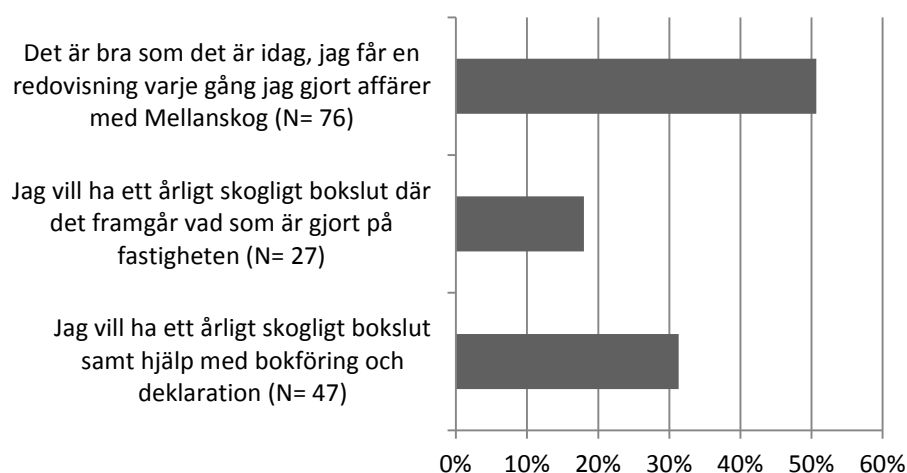

Figur 6. Andelen av barnen som valt respektive alternativ som bäst representerar hur de tänker sköta sin framtida skogsfastighet (svar från fem barn saknades).

Figure 6. The proportion of children who chose each option that best represent how they will manage their future forest estate (Answers from five children were missing).

På motsvarande sätt fick barnen också välja ett av tre alternativ för hur de vill att ekonomisk redovisning ska ske efter affärer med Mellanskog. Figur 7 visar hur de svarade.

Figur 7. Andelen barn som valt respektive alternativ för hur de vill att den ekonomiska redovisningen sker efter affärer med Mellanskog (svar från sex barn saknades).

Figure 7. The proportion of children who chose each option for how the financial report is made after business with Mellanskog (answers from six children were missing).

Utbildning

110 barn (71 %) anger att de kommer behöva gå en utbildning för att sköta en skogsfastighet. De bads också att rangordna tre alternativ efter hur viktigt det är för att de ska kunna och vilja genomföra en skoglig utbildning. Hur de 78 fullständiga och korrekta svaren fördelades kan ses i Tabell 15.

Tabell 15. Hur många barn som angav respektive alternativ som viktigast (1) och minst viktigt (3) för att de ska kunna/vilja delta i en skoglig utbildning

Table 15. How many children that chose each option as most (1) and least (3) important for them to be able/want to attend a forest education

N=78	Jag får träffa andra skogsägare i liknande situation och diskutera	Jag kan ägna mig åt den när jag själv har tid	Den är internetbaserad
1:or	25 (32 %)	37 (47 %)	16 (21 %)
3:or	31 (40 %)	16 (21 %)	31 (40 %)

För boende långt ifrån föräldrarnas fastighet (> 10 mil) var alternativ tre avsevärt mycket viktigare. 34 % av dem angav alternativ tre som viktigast och 26 % som oviktigast.

Mellanskog

45 personer (31 %) svarade att de skulle fortsätta samarbeta med Mellanskog efter att de tagit över skogen och ytterligare 92 personer (62 %) angav att de förmodligen skulle göra det. Fem personer (3 %) svarade att de inte skulle göra det och lämnade följande kommentarer till varför:

”Priset de betalar för skogen”

”Saker tar för lång tid”

”Uppköparens bemötande”

”Det är inget fel på Mellanskog men min sambo jobbar på ett konkurrerande företag”

Dessutom hade fyra personer svarat ”vet ej” och tio inte svarat alls.

Diskussion

Kritisk granskning av material och metod

Undersökningen vände sig till personer som inom tio år förväntas bli skogsägare. Det är vanligt att skog överläts från generation till generation (Anon 2010b & Lidestav & Nordfjell 2002) och det var därför rimligt att söka morgondagens skogsägare bland barn till dagens skogsägare. Även om målgruppen var barn till skogsägare i allmänhet gjordes urvalet av föräldrar ur Mellanskogs medlemsregister. Att istället göra urvalet till studien från samtliga skogsägare bedömdes som alltför omständigt och viljan att svara antogs vara högre hos medlemmar. Därför kontaktades först medlemmarna och ombads lämna kontaktuppgifter till sina barn varefter barnen kontaktades för att svara på en enkät. Det är möjligt att medlemmar i en skogsägarförening och deras barn har andra krav på en skoglig partner och förutsättningar för att bedriva skogsbruk än för skogsägare i allmänhet och deras barn.

Erfarenheterna från en tidigare studie (Malmkvist 2010) tydde på att det fanns en stor vilja att lämna kontaktuppgifter till sina barn och att svara på enkäten och metoden bedömdes vara lämplig även i denna studie.

För att öka sannolikheten för att generationsskiftet skulle ske inom tio år sattes minsta ålder för medlemmarna till 70 år. Eventuellt kan det bli ett systematiskt fel då åsikter från barn i familjer som väljer att generationsskifta tidigt faller bort. Risken att få en alltför stor andel föräldrar som inte tänkt generationsskifta inom tio år och/eller rent av nyligen själva tagit över skogen ansågs dock som större och mer betydelsefull.

Denna studie genomfördes genom telefonintervjuer av ett telemarketingföretag. Andra former för undersökningsmetoder som hade kunnat vara aktuella var post- eller e-postenkät. Bägge alternativen är billigare jämfört med telefonintervjuer (Japtec et al. 2007), men valdes bort av andra skäl. En anledning var det faktum att av Mellanskogs medlemmar har 23 % inte tillgång till internet (Anon 2008). Bland de äldre medlemmarna är denna andel antagligen avsevärt högre. Det finns därför en risk att bortfallet hade blivit stort och urvalet skevt om medlemmar kontaktats via e-post då de som har tillgång till internet knappast kan anses representera samtliga äldre medlemmar.

Genomförandet av en postenkät med utskick och påminnelser tar i regel längre tid jämfört med en telefonintervju. De senare ger dessutom i regel högre svarsfrekvens jämfört med e-post- och postenkäter (Japtec et al. 1997). Tiden det tar att genomföra en postenkät bedömdes inte rymmas inom ramen för detta examensarbete, speciellt som två enkäter skulle genomföras. Telefonintervju ansågs därför, trots den högre kostnaden, vara den mest lämpliga metoden.

Malmkvist (2010) hade väldigt låg andel av både föräldrarna och barnen som inte ville delta i studien, 11,1 % respektive 1,8 %. På grund av begränsningar i hur gamla barnen skulle vara föll dock cirka en fjärdedel bort. Genom att undvika dylika begränsningar i denna studie förväntades bortfallet bli lågt och därmed begränsades urvalet. Urvalet i det första steget sattes till lite drygt 700. Andelen som lämnade fullständiga svar var dock

38 % vilket var lägre än förväntat. Framförallt var det andelen som inte ville delta mycket större jämfört med Malmkvist (2010), hela 28 %. Dessutom svarade 9 % att de inte längre äger skog, trots att de i Mellanskogs medlemsregister är kopplade till en fastighet och en areal.

Åtta procent uppgav att de inte har barn vilket verkar vara rimligt. Lidestav och Nordfjell (2002) visar att 16 % av skogsägarna saknar barn och för Malmkvist (2010) visade att 5,2 % inte hade barn. Frågan om de äger skog kom i denna undersökning före frågan om de hade barn och intervjun avbröts om de inte hade någon skog. Därför är det möjligt att andelen som inte har barn egentligen var lite högre.

Bortfallsanalysen hos föräldrar visade inte på något systematiskt bortfall. Det finns således ingen anledning att tro att de som svarat skiljer sig från de som inte svarat med avseende på kön, fastighetens storlek eller belägenhet. Om de som svarat tycker att det är viktigare att behålla skogen i familjen än de som inte svarat var inte en faktor som gick att kontrollera. Det är dock rimligt att anta att de som tycker att generationsskiftet är en viktig fråga var mer benägna att svara på enkäten och lämna ut kontaktuppgifter till sina barn. Som nämnts tidigare tappades information mellan vilken förälder som lämnat vilka svar. Detta skedde på grund av en kommunikationsmiss till telemarketingfirman som gjorde att de inte registrerade vem som lämnade svar i svarsformuläret. När felet väl upptäcktes var lejonparten av intervjuerna redan genomförda och det var för sent att åtgärda problemet. Den information som inte kunde föras vidare från föräldrarna till barnen var fastighetens storlek och belägenhet.

Fördelningen mellan män och kvinnor bland samtliga ”insamlade” barn var 55 % respektive 45 %. Denna fördelning avvek från fördelningen för 30-65 åringar i riket 2011 som var mycket nära en 50 – 50 fördelning (Anon 2012). Detta tyder på att föräldrarna, trots att de ombads lämna uppgifter till samtliga barn, endast lämnade uppgifter till något eller några barn som var utvalda att ta över fastigheten. Detta framkommer också i kommentarer från några föräldrar som säger att de endast vill lämna ut uppgifter till det barn som ska ta över. Det antyder också på att det oftare är en man som är utpekad som övertagare än en kvinna. I analysen av hur barnen fördelades i de olika barnklasserna kunde det dock inte med säkerhet sägas att män oftare var utvald till övertagare än vad kvinnorna var (Tabell 5, sida 11).

76 % av barnen som kontaktades lämnade svar vilket får sägas vara ett bra resultat. Endast 6 % valde att inte delta. Av de som lämnade svar var 39 % kvinnor och 61 % män. Att fördelningen mellan kvinnor och män bland de som svarat skiljer sig så kraftigt från fördelningen mellan samtliga insamlade barn (som var 55 % män och 45 % kvinnor) kan ha flera orsaker. Analysen kompliceras av att en person som inte vill delta automatiskt utesluter sina syskon ur studien. Som sagt kunde det inte styrkas statistiskt att det fanns skillnader mellan hur barnen fördelades mellan de olika barnklasserna så skillnaden kan inte förklaras där.

Respondenterna ombads vid några tillfällen att uppskatta sin förmåga, hur viktigt något är för dem eller hur väl ett påstående stämde med deras situation på en skala mellan 1 och 4.

Att en skala med bara fyra steg valdes var för att inte ge respondenten en möjlighet att välja ett neutralt mittenalternativ. Att jämföra resultaten av uppskattningar mellan två grupper (på det sätt som gjordes i fallet med hur viktigt föräldrarna respektive barnen tyckte det var att behålla skogen i familjen) kan vara problematiskt. Det finns en risk att olika generationer, som det handlade om i detta fall, uttrycker sig olika och är olika benägna att välja ett av de extrema alternativen. I så fall skulle det i jämförelsen kunna synas en skillnad mellan grupperna som inte beror att de verkligen har olika uppfattning utan att de uttrycker sin uppfattning på olika sätt.

Jämförelse med andras resultat

Andelen åbor var i denna undersökning betydligt högre än vad skogsstatistiken för 2009 visar (Anon 2010b). Som vi såg i bakgrunden ökar andelen utbor. I och med att skogsägarna i denna studie är 70 år eller äldre kan man tänka sig att de snarare representeras av åbo/utbo-fördelningen 1992 än den som rådde 2009. Faktiskt är fördelningen mellan åbo och utbo 1992 (Flyckt 2007) identisk med fördelningen i denna studie.

Skogsbarometern 2010 (Anon 2010b) visade att cirka 20 % av skogsägarna i Svealand bor längre än 10 mil från sin fastighet. Det framkommer i denna studie att 61 barn (40 %) av barnen idag bor mer än 10 mil från fastigheten men att 17 kommer att flytta närmare vid ett övertagande. Om alla 17 flyttar inom 10 milsradien innebär det alltså att totalt 28 % bor närmare än 10 från sin fastighet. Värt att notera är att upptagningsområdet för denna studie inte riktigt är detsamma som Svealand (Gävleborgs län, Härjedalens kommun och Gotlands kommun ingick i studien men ingår inte i Svealand).

Att jämföra övertagandeviljan för samtliga barn med tidigare studier är inte möjligt i detta fall. I och med att undersökningen i första hand valde ut barn som sannolikt skulle ta över motsvarar inte urvalet i Malmkvist (2010). Till skillnad från vad som visades i Malmkvist (2010) kunde det inte visas att kvinnor var villigare att äga tillsammans med någon annan.

Denna undersökning visade att den klart viktigaste anledningen till att barnen inte ville ta över skogen var att *det skulle kräva för mycket tid*. Den andra viktigaste faktorn var att de *saknar den kunskap* som behövs för att kunna sköta fastigheten. Malmkvist (2010) visade att den viktigaste anledning var att *någon annan var bättre lämpad att ta över*. Därefter kom att *det skulle kräva för mycket tid*. Skillnader i studiens upplägg förklarar troligen att *någon annan var bättre lämpad att ta över* var viktigare i Malmkvist (2010). Barnen kontaktades där slumpmässigt oavsett om något eller några syskon var utpekade som övertagare. I denna studie var det primära målet att nå de som faktiskt skulle ta över och om något barn var utpekade som sannolik övertagare kontaktades inte de övriga.

Malmkvist (2010) gjorde inte skillnad på *saknar intresse* och *saknar kunskap*. *Brist på kunskap* visade sig i denna undersökning vara en viktigare anledning än vad *brist på intresse* var. Intressant nog visar både Malmkvist (2010) och denna studie att kvinnor värderar *saknar kunskap* respektive *saknar intresse eller kunskap* som en viktigare anledning till att inte ta över än vad män gör.

I båda undersökningarna var anledningen att *mina föräldrar vill annat* minst viktig.

Tolkning och tillämpning

Framtidens skogsägare

Vilka är då de personer som tänkt sig att de en dag ska ta över skogen och hur har de tänkt sköta den? Till att börja med är 37 % kvinnor vilket är mycket nära den andel av dagens skogsägare som är kvinnor (Anon 2010b). Detta kan tyda på att den kraftiga ökningen av andelen kvinnliga skogsägare som skedde under 70- och 80-talen och som visat tendenser till att stanna av kommer att planas ut vid knappt 40 %.

De övertagande barnen värderar sin förmåga att sköta skogen förvånansvärt lågt. Hela 35 % väljer de lägsta alternativen för sin kunskap och sina färdigheter. Detta återspeglas också i att 71 % av barnen anger att de kommer behöva gå en utbildning för att sköta sin framtida fastighet.

Det verkar dock finnas ambitioner att ägna mycket tid åt och i skogen. Hela 46 % uppskattar att de kommer lägga 15 hela dagar eller mer, alltså mer än tre hela arbetsveckor på att sköta och administrera skogen.

Vid en jämförelse mellan hur föräldrarna äger sin skog (ensam, med make/maka eller med annan (syskon)) och hur barnen anger att de har tänkt sig äga skogen ser man intressanta skillnader. Föräldrarna äger i mycket högre grad ensamma än vad barnen har tänkt att de kommer att göra. Det är framförallt ökat samägande tillsammans med syskon som kommer att öka.

Finns det skillnader i föräldrarnas respektive barnens avsikter att behålla skogen inom familjen?

De föräldrar som deltagit i undersökningen värderar väldigt högt att behålla skogen i familjen. De verkar åtminstone till viss del ha lyckats föra över denna värdering på sina barn. Man kan dock se tendenser till att barnen inte riktigt delar sina föräldrars entusiasm i frågan. Det kunde inte visas att barn i klass 1 var mer benägna att ta över än barn i klass 4. Det tyder dock på att trots att ett generationsskifte inte kan vara alltför långt borta, så är det fortfarande en fråga som inte har diskuterats och förankrats inom vissa familjer. Trots att frågan inte är aktuell i familjerna verkar barnen i stor utsträckning vara beredda att fortsätta förvalta familjens skog.

Vilka eventuella problem ser barnen med skogsägande och vilka hinder ligger i vägen för att barnet ska ta över skogen?

Det verkar framför allt vara brist på tid som står i vägen för att barnen till dagens skogsägare ska överta skogen. Både i Malmkvist (2010) och i denna studie rankas den anledning högt. Dessutom svarar hela 55 % av barnen i denna studie att de kan tänka sig att ta över skogen om de maximalt behövde lägga 10 timmar per år på att sköta skogen. Brist på kunskap rankas också högt, särskilt av kvinnor. Möjligtvis är det tiden det skulle ta att rätta till bristen som är det största problemet?

Det verkar finnas en samsyn mellan föräldrarna och barnen på vem eller vilka som ska ta över skogen. Som sagt rankades det (*mina föräldrar vill annat*) som den minst viktiga anledningen både i denna undersökning och i Malmkvist (2010).

En viktig och intressant fråga som kommer upp är att två barn anger att höga fastighetspriser är en viktig anledning till att de inte vill/kan ta över. Det hade varit intressant att se vad resultatet hade varit om den hade varit med i enkäten men det får lämnas till framtida studier.

Vilka produkter och/eller tjänster är viktigast för framtidens skogsägare?

I stort visade de tillfrågade ett svagt intresse för de föreslagna tjänsterna. Mest intresse fanns det för hjälp kring själva generationsskiftet. Även för en årlig inspektion av skogen fanns det ett intresse. Detta intresse var högre hos de som redan idag bor långt ifrån fastigheten och hos de som tror att de själva eller någon släkting kommer att bo permanent på fastigheten efter ett övertagande. För de tjänster som inte traditionellt ses som tjänster erbjudna av en skogsägarförening (snöskottning, leverans av brännved, tillsyn av byggnader och formulering av avtal) fanns väldigt lite intresse. Inga ytterligare förslag på tjänster lämnades. Det kan då vara rimligt att anta att dagens utbud av tjänster fyller det behov som finns.

De flesta av barnen (71 %) angav att de behövde gå någon form av utbildning för att sköta sin framtida fastighet. Den viktigaste faktorn för att de skulle kunna eller vilja gå utbildningen var att de kan ägna sig åt den när de själva hade tid. Detta bekräftar bilden som gavs av de som inte vill ta över, att det är tillgång på tid som är den begränsande faktorn för nästa generation. Det finns emellertid de som vill ha en mer handgriplig utbildning där de kan träffa andra skogsägare.

Att sköta det mesta arbetet på fastigheten utom avverkningar verkar även vara det dominerande även i framtiden. Knappt 30 % öppnar för att en aktör som Mellanskog kan sköta all planering och drift av fastigheten, alltså närmast en förvaltningsliknande lösning.

Slutsats

- Vuxna barn till dagens skogsägare värderar det högt, men inte lika högt som sina föräldrar att behålla skogen i familjen.
- Det är framför allt brist på tid som är den största anledningen till att barn till skogsägare inte vill ta över skogen.
- Denna studie kan inte visa på att nästa generation skogsägare kommer att efterfråga andra tjänster än de som redan erbjuds av Mellanskog.

Referenser

- Anon 1975. *Skogsstatistisk årsbok 1973*. Skogsstyrelsen. Stockholm. ISBN: 91-38-02160-9
- Anon 1994. *Skogsstatistisk årsbok 1994*. Skogsstyrelsen. Jönköping. ISBN: 91-88462-19-6
- Anon 1995a. *Sveriges Nationalatlas - Industri och service*. Höganäs: Sveriges Nationalatlas Förlag. ISBN 91-87760-33-9.
- Anon 1995b. *Vi är partiska - En bok om skogsägarföreningens historia*. Mellanskog. Gävle.
- Anon 2008. *Medlemsundersökning 2008*. Mellanskog. Uppsala. (Internt material, ej tillgängligt)
- Anon 2010a. *Skogsstatistisk årsbok 2010*. Skogsstyrelsen. Jönköping. ISBN: 978-91-88462-93-0.
- Anon 2010b. *Skogsbarometer 2010 - En undersökning om skogsägarnas uppfattningar och förväntningar på konjunkturen*. [Online] 2011-09-20. Tillgänglig: http://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sc/@all/@kp/documents/publication/cid_174691.pdf [2011-09-20]
- Anon 2011a. *Sveriges Nationalatlas - Jordbruk och skogsbruk i Sverige sedan år 1900*. Stockholm: Sveriges Nationalatlas förlag. ISBN: 978-91-87760-59-4.
- Anon 2011b. Mellanskog. Hemsida [online]. 2011-09-20. Tillgänglig: www.mellanskog.se [2011-09-20]
- Anon 2012. Statistiska centralbyrån. Hemsida [online]. 2012-03-13. Tillgänglig: www.scb.se [2012-03-13]
- Berlin C. 2006. *Forest Owner Characteristics and Implications for the Forest Owner Cooperative*. Licentiate Thesis. Institutionen för Skoglig resurshushållning och geomatik. Rapport 17. Arkitektkopia Umeå. ISBN: 91-576-6862-0
- Fieller, E.C., Hartley, H.O., Pearson, E.S. 1957. *Tests for rank correlation coefficients. I*. *Biometrika* 44, pp. 470–481
- Flyckt R. (2007) *36 procent av skogsägarna äger på distans*. Skogseko nr 4 2007.
- Japac L, Ahtiainen A, Horngren J, Lindén H, Lyberg L, Nilsson P. 1997. *Minska bortfallet*. Statistiska centralbyrån. SCB-tryck, Örebro 2001.10. ISBN: 91-618-0908-X.
- Lidestav, G., Engman, K. & Westerlund, D. 2002. *Kvinna och skogsägare*. LRF Skogsägarna. Stockholm. ISBN 91-7446-054-4.

Lidestav, G. & Nordfjell, T. 2002. *Med skogsägaren i Fokus*. LRF skogsägarna. Stockholm

Lidestav, G. & Nordfjell, T. 2005. *A conceptual model for understanding social practices in family forestry*. Small-scale forest economics, management and policy, 4(4):391-408

Lönnstedt, L. 2004. Skogsägarföreningarnas betydelse för de kombinerade jord- och skogsbruksföretagen. I: *Jordbrukarnas kooperativa föreningar och intresseorganisationer i ett historiskt perspektiv*, Rydén R (red). Kungliga Skog- och Lantbruksakademien, Stockholm. Skogs- och lantbrukshistoriska meddelanden nr 32 . s245 – 254

Malmkvist, J. 2010. *Nästa generations syn på skogsägande och skogsägarrörelsen*. Examensarbete, Institutionen för skoglig resurshushållning, Arbetsrapport 303, Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå. ISRN: SLU-SRG-AR-303-SE

Törnqvist, T., 1995. *'Skogsrikets arvingar: En sociologisk studie av skogsägarskapet inom privat, enskilt skogsbruk'* (*Inheritors of the Woodlands. A Sociological Study of Private, Non-Industrial Forest Ownership*), PhD dissertation, Department of Forestry-Industry-Market studies, Report 41, Swedish University of Agricultural Sciences, Uppsala. [In Swedish with English summary].

Samuels, M.L. Witmer, J.A., 2003. *Statistics for the life sciences-3rd ed*. Pearson Education, Inc. Upper Saddle River. ISBN 0-13-041316-X

Bilaga 1 - Utskick till medlem

Bäste medlem i Mellanskog!

Mellanskog behöver som alla andra företag tänka på sin framtid. För att företaget skall blomstra som en ekonomisk förening också i framtiden behöver vi vara attraktiva även för den kommande generationen skogsägare. Därför har Mellanskog bett Erik Schönning, student på Jägmästarprogrammet vid SLU i Umeå, att göra en studie i form av ett examensarbete. Han skall undersöka hur barnen till nuvarande medlemmar i Mellanskog ser på skogsägandet och om tjänsteutbudet måste anpassas efter den nya generationens behov.

Ett problem för studien är att det inte finns något register på barn till medlemmar, utan bara register på medlemmar. Vi behöver därför din hjälp. Du har blivit utvald ur Mellanskogs medlemsregister därför att du är i den åldern då frågan om ett generationsskifte vanligtvis börjar bli aktuell och då du och dina eventuella barn kan ha börjat fundera över framtiden för er fastighet.

Du kommer inom kort att kontaktas av Telecenter i Bygdeå, ett telemarketingföretag som jobbar på uppdrag av Mellanskog, och bli tillfrågad om du har några barn. Om ditt svar är ja kommer du att tillfrågas om att lämna namn, adress och telefonnummer till ditt/dina barn. Om du har flera barn ber vi om samtliga namn och kontaktuppgifter (även om ni inom familjen redan har kommit överens om övertagande av skogsfastigheten). Några dagar senare kommer ditt/dina barn att kontaktas först via brev och sedan per telefon för att svara på enkätfrågor.

Innan vi kontaktar ditt/dina barn kommer vi att skicka ett brev till dem där vi förklarar syftet med studien samt hur vi har fått tillgång till deras namn och telefonnummer. I det brevet kommer vi också att förklara hur vi hanterar deras uppgifter. De uppgifter som du lämnar kommer enbart att användas för denna studie och därefter förstöras (senast den 30 juni 2012), helt i enlighet med personuppgiftslagen, PUL. Om dina barn inte vill delta i studien, kommer vi omedelbart att plocka bort deras uppgifter ur vårt tillfälliga register. De svar som ditt/dina barn lämnar vid telefonenkäten skyddas av 9 kap 4§ i sekretesslagen. Detta innebär bl.a. att uppgifter som kan kopplas till den enskilda uppgiftslämnaren inte får lämnas ut till någon annan. Självfallet är det helt frivilligt för dig och ditt/dina barn att medverka, men med ditt bidrag kommer du att vara till stor hjälp för Mellanskogs framtid. Om du har frågor angående denna studie kan du kontakta Erik på nedanstående telefonnummer eller e-post.

Tack på förhand!

Sture Karlsson
Verkställande direktör, Mellanskog

Erik Schönning, Jägmästarkurs 06/11
Tel: 070-xx xx xxx E-post: w06ersc1@stud.slu.se

Bilaga 2 – Frågor till medlemmar i Mellanskog

1. Stämmer det att du äger skog och är medlem i Mellanskog?

- a. Ja – ensam
- b. Ja – tillsammans med make/maka/sambo
- c. Ja – tillsammans med mina barn
- d. Ja – tillsammans med någon annan
- e. Nej – avbryt intervjun

2. Bor du i samma kommun som fastigheten ligger?

- a. Ja
- b. Nej

3. Har du några barn?

- a. Ja
- b. Nej – avbryt intervjun

4. Kontaktuppgifter till dem?

- a. NN

5. Kommer något av dina barn sannolikt att ta över fastigheten och i så fall vilket/vilka?

- a. Ett – namnge
- b. Flera – namnge
- c. Inget
- d. Vet ej

6. Hur viktigt är det för dig att fastigheten stannar i familjen? Ange mellan 1 och 4 där 1 är oviktigt och 4 är mycket viktigt.

- a. Ange 1-4

Tack för din medverkan!

Bilaga 3 – Missiv till barn

Sveriges
lantbruksuniversitet

Hur ser du på att äga skog i framtiden?

Du får det här brevet för att vi har fått dina kontaktuppgifter från din förälder som är medlem i Mellanskog. Vi hoppas att du tycker att framtiden för din familjs skog och skogsägarföreningen är lika viktig som vi och att du tar dig tid att läsa igenom detta brev.

Mellanskog är en skogsägarförening med uppgift att förbättra lönsamheten i medlemmarnas skogsbruk och tillvarata privatskogsbrukets intressen.

Som alla företag behöver Mellanskog tänka på framtiden. För att vi ska vara framgångsrika som skogsägarförening även i framtiden behöver vi veta hur den kommande generationen skogsägare ser på skogsägandet och på skogsägarföreningen. Därför har vi bett Erik Schönning, student på Jägmästarprogrammet vid SLU i Umeå, att göra en studie i form av ett examensarbete som handlar om hur ”barn” till dagens medlemmar ser på ett eventuellt framtida skogsägande och vilka tjänster de kommer att efterfråga.

Majoriteten av skogsägarna blir skogsägare genom att överta skogsfastigheten från sina föräldrar. Därför vänder vi oss till ”barn” till äldre medlemmar i Mellanskog där ett generationsskifte inte är alltför långt borta. Ett problem för studien är att det inte finns något register över ”barn” till medlemmar, utan bara ett register över medlemmar. Vi har därför bett om hjälp från din förälder som är medlem i Mellanskog om dina kontaktuppgifter.

Du kan inom de närmaste veckorna komma att kontaktas av Telecenter i Bygdeå som jobbar på uppdrag av Mellanskog, för att svara på några frågor angående din syn på skogsägandet och skogsägarföreningen.

.....
Dina personuppgifter kommer enbart att användas för denna studie och därefter förstöras (senast den 31 Juli 2012), helt i enlighet med personuppgiftslagen, PUL. Om du inte vill delta i studien, kommer vi omedelbart att plocka bort dina uppgifter ur vårt tillfälliga register. De svar som du lämnar vid telefonenkäten skyddas av 9 kap 4§ i sekretesslagen. Detta innebär bl.a. att uppgifter som kan kopplas till dig som enskild uppgiftslämnare inte får lämnas ut till någon annan. Självfallet är det helt frivilligt för dig att medverka, men ditt bidrag kommer att vara viktigt för Mellanskogs framtid. Om du har frågor angående denna studie kan du kontakta Erik på nedanstående telefonnummer eller e-post.

Tack på förhand!

Sture Karlsson

Verkställande direktör, Mellanskog

Erik Schönning, Jägmästarkurs 06/11

Tel: 070-xx xx xxx E-post: w06erscl@stud.slu.se

Bilaga 4 – Frågor till barn

- 1. Är du idag ägare till någon skogsfastighet?**
  - a. Ja, ensam
  - b. Ja, tillsammans med någon annan
  - c. Nej (Gå till fråga 5)

- 2. Bor du på denna fastighet?**
  - a. Ja
  - b. Nej

- 3. Hur långt ifrån din/dina föräldrars fgh. bor du idag?**
  - a. Antal mil

- 4. Kan du uppskatta dina praktiska skogsfärdigheter på en 4-gradig skala där 1 är lite och 4 är mycket? (Att utföra praktiska moment i skogsbruket som att plantera, röja mm.)**
  - a. Ange 1-4

- 5. Kan du uppskatta dina teoretiska skogskunskaper på en 4-gradig skala där 1 är lite och 4 är mycket? (Att ha kunskaper om vad som ska göras när, skatter och deklaration mm.)**
  - a. Ange 1-4

- 6. Brukar du hjälpa dina föräldrar med skötsel och underhåll på deras fastighet?**
  - a. Ja, regelbundet
  - b. Ja, det händer
  - c. Nej

- 7. Hur viktigt är det för dig att fastigheten stannar i familjen eller släkten? Ange på en 4-gradigskala där 1 är oviktigt och 4 är mycket viktigt.**
  - a. Ange 1-4

- 8. Har du i dagsläget ambitionen att i framtiden ta över din/dina föräldrars skogsfastighet?**
  - a. Ja, ensam
  - b. Ja, tillsammans med syskon
  - c. Ja, tillsammans med make/maka/sambo/barn
  - d. Nej (Gå till fråga 20)

- 9. Kommer du att fortsätta samarbetet med Mellanskog?**
  - a. Ja (Gå till fråga 11)
  - b. Förmodligen (Gå till fråga 11)

c. Nej

10. Varför inte?

a. Vad? _____

11. Om du tar över fastigheten, kommer du då flytta närmare den?

a. Ja

b. Nej

12. Hur mycket tid uppskattar du att du kommer lägga på skogen per år? (I skogen med exempelvis plantering men även att träffa inspektör, sköta bokföring o dyl.)

a. 0-4 dagar

b. 5-15 dagar

c. >15 dagar

13. Vilka typer av byggnader finns på fgh?

a. Permanentbostad

b. Ekonomibyggnad

c. Fritidshus

d. Annat

e. Vet ej (Gå till fråga 15)

f. Inga (Gå till fråga 15)

14. Hur kommer byggnaderna att användas om/när du tar över?

a. Jag eller annan släkting kommer bo på fgh. /använda byggnaderna

b. Som fritidshus

c. Hyras ut

d. Säljas

e. Inte alls

f. Vet ej

15. Kommer du behöva gå någon kurs för att sköta din fgh.?

a. Ja

b. Nej

16. Rangordna vilka av följande faktorer som är viktigast för att du ska kunna och vilja delta i en skoglig kurs. 1 är viktigast, 3 minst viktig.

a. Jag får träffa andra skogsägare i liknande situation och diskutera

b. Jag kan ägna mig åt den när jag själv har tid

c. Den är internetbaserad

17. Vilket alternativ tror du kommer stämma bäst in på dig när det gäller skogsskötseln och beslut kring skogsskötseln?

a. Jag vill sköta planering och drift av skogen själv

- b. Jag vill sköta planering men ha hjälp med skogsvård (röjning, plantering mm.)
- c. Jag vill att en extern aktör, exempelvis Mellanskog, sköter planering och drift

18. Hur skulle du vilja att den ekonomiska redovisningen sker?

- a. Det är bra som det är idag, jag får redovisning varje gång jag gjort affärer med Mellanskog.
- b. Jag vill ha ett årligt skogligt bokslut där det framgår vad som är gjort på fastigheten, (köpta plantor, levererat virke mm)
- c. Jag vill ha ett årligt skogligt bokslut samt hjälp med bokföring och deklaration

19. Till sist skulle vi vilja veta hur mycket de följande sex tjänster skulle underlätta ditt skogsägande. Ange mellan 1-4 där 1 är mycket lite och 4 är mycket.

- a. Årlig inspektion av skogen (vindfällan, insektsskador, föryngringar mm.) 1-4
- b. Att någon tittar till byggnader någon gång per år 1-4
- c. Snöskottning vid behov 1-4
- d. Leverans av brännved för uppvärmning av hus 1-4
- e. Hjälp med generationsskiftet 1-4
- f. Hjälp med att formulera arrendeavtal (jordbruk, jakt mm) 1-4
- g. Annat, vad? 1-4

Gå till fråga 22.

Om nej:

20. Hur viktiga är följande skäl till att du inte är intresserad av att ta över fastigheten?

Ange mellan 1 och 4 där 1 är oviktigt och 4 är mycket viktigt

- a. Mina föräldrar vill annat. 1-4
- b. Någon annan är bättre lämpad att ta över fgh. än vad jag är. 1-4
- c. Saknar intresse 1-4
- d. Saknar kunskap 1-4
- e. Är bosatt för långt ifrån fgh. 1-4
- f. Det skulle kräva för mycket tid 1-4
- g. Annat, vad? 1-4

21. Om du skulle behöva lägga ner maximalt 10 h per år på att sköta och administrera din skog, skulle detta förändra din inställning?

- a. Ja
- b. Nej

22. Dessutom vill vi bara veta hur gammal du är...

- a. Ålder

23. ...och om du är en kvinna eller man.

- a. Kvinna
- b. Man

Tack för din medverkan!